

Handläggare
Anna Palén
Telefon: 08 508 15 029**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2023-09-27

Remiss av Promemorian - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Svar på remiss från kommunstyrelsen i Stockholms kommun
dnr KS 2023/800

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit en remiss att besvara. Remissen gäller promemorian *Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser* (Ds 2023:17) och rör förslag på ny reglering om vistelseförbud. Förslaget syftar till att stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet och förväntas leda till ökad trygghet för allmänheten. Den nya lagen (och ändringar i befintlig lagstiftning) föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Förvaltningen delar utredarnas bedömning om att förslaget kan förväntas leda till ökad trygghet för allmänheten, och i viss utsträckning även för den som får vistelseförbud. Förvaltningen delar även bedömningen om att förslaget kan stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet, och till viss del försvåra nyrekryteringen av unga till kriminella nätverk. Förvaltningen ser samtidigt utmaningar med förslaget som kan bidra till att förslaget inte får den effekt som det ämnar till.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har yttrat sig i ärendet och föreslår till nämnden att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har av kommunstyrelsen i Stockholms kommun mottagit en remiss att svara på. Remissen

gäller promemorian *Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser* (Ds 2023:17) och rör förslag på ny reglering om vistelseförbud. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 3 oktober 2023.

Övriga remissinsatser är stadsledningskontoret, idrottsnämnden, Kulturnämnden, socialnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd samt Stockholm Stadshus AB.

Ärendet

Den 9 maj 2022 beslutade chefen för Justitiedepartementet att uppdra åt rådmannen Sara Markstedt att biträda departementet med att utreda vissa frågor om vistelseförbud. Utredaren fick i uppdrag att utreda om det i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten bör införas en möjlighet att begränsa enskilda personers rätt att vistas på vissa platser eller områden i samhället utan att personen har dömts till påföljd för brott. Detta genom att exempelvis förbjuda personer med kopplingar till kriminella nätverk att vistas på en viss plats eller att förhindra att personer vistas på en plats där de har skapat otrygghet.

Utredaren fick även i uppdrag att överväga vilka förutsättningar ett vistelseförbud ska få meddelas, och lämna nödvändiga författningsförslag samt att bedöma och beskriva vilka närmare villkor som måste vara uppfyllda för att en begränsning av rörelsefriheten ska vara godtagbar enligt regeringsformen, Europakonventionen och Sveriges övriga internationella åtaganden i fråga om mänskliga rättigheter. Bedömning av vilken begränsning av rörelsefriheten som kan anses vara proportionerlig i förhållande till ändamålet att skydda individen och att förebygga och förhindra skjutningar, sprängningar och annan allvarlig brottslighet skulle beaktas, samt skyddet för grundläggande fri- och rättigheter vid utformningen av alla förslag.

En ny lag om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Omfattningen och konsekvenserna av den grova brottsligheten, inte minst i utsatta områden, är väldokumenterad. Våldshändelser inträffar i allt högre grad utomhus i det offentliga rummet och på andra platser inomhus där allmänheten visas. Det riskerar inte bara att skada enskildas liv och hälsa utan skapar också otrygghet och begränsar påtagligt enskilda personers frihet och tillgång till allmänna platser. Det finns ett antal befintliga möjligheter för polisen att ingripa mot och avlägsna personer från en viss plats. Dessa är dock inte tillräckliga för att förebygga eller förhindra att brott begås eller att brottslig verksamhet bedrivs på platser som kontrolleras och domineras av kriminella nätverk och för att åter-

skapa tryggheten för allmänheten i lokalsamhället. Inte heller kontaktförbudslagen och tillträdesförbudslagstiftningen, som ju är begränsad till en viss skyddsperson eller vissa specifika platser, är tillräckligt för att hålla enskilda personer borta från vissa platser eller områden i det offentliga rummet till förmån för allmänhetens behov av att tryggt kunna vistas där.

Det finns ett klart behov av ytterligare åtgärder för att motverka de kriminella nätverkens aktiviteter och återupprätta tryggheten i lokalsamhället.

I promemorian lämnas förslag om att det ska införas en ny möjlighet att under vissa förutsättningar förbjuda en person att - inom ett geografiskt avgränsat område – vistas på allmän plats, på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem, och i fordon på allmän plats (vistelseförbud).

Överträdelse av förbudet ska straffsanktioneras. Allmän åklagare ska pröva frågor om vistelseförbud. Bestämmelserna om vistelseförbud ska regleras i en ny lag. Lagen ska benämnas lagen om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser.

Lagen påverkar inte den rätt som tillkommer den som förfogar över en plats inom området att begränsa tillträdet till denna.

Bedömningen är att en reglering om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser är förenlig med grundläggande fri- och rättigheter. Den nya lagen bör utformas på samma sätt som jämförbar lagstiftning i kontaktförbudslagen, lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, om det inte finns skäl som talar emot.

Vem som får meddelas vistelseförbud vid risk för brott eller brottslig verksamhet

Bestämmelsen om mot vem vistelseförbud ska få meddelas måste utformas på ett så tydligt och preciserat sätt som möjligt och får inte ge upphov till tolkningsproblem eller subjektiva bedömningar. Det ställs därmed höga krav på att rekvisiten måste vara klara och förutsägbara.

Promemorian föreslår att vistelseförbud får meddelas om det med hänsyn till omständigheterna;

1. finns en påtaglig risk för att en grupp personer kommer att begå brott eller utöva brottslig verksamhet inom det område där förbudet avses gälla, och
2. kan befaras att den mot vilken förbudet avses gälla medvetet kommer att främja brottet eller den brottsliga verksamheten.

Vistelseförbud får inte avse en person under 15 år.

De brott eller den brottsliga verksamhet som ska kunna leda till vistelseförbud

Promemorian förslår att vistelseförbud får meddelas endast om brott eller brottslig verksamhet som riskerar att begås inom det område där förbudet avses gälla;

1. har bakgrund i eller är ägnat att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken det finns risk för att skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne kan komma till användning, eller
2. utövas i organiserad form och är ägnat att skada tryggheten hos allmänheten.

Avgränsning av geografiskt område och proportionalitetsbedömning i det enskilda fallet

Promemorian föreslår att ett vistelseförbud inte får avse ett större geografiskt område än vad som är nödvändigt för att uppnå skyddsändamålen.

Vistelseförbud får meddelas endast om intresset av ett sådant förbud väger tyngre än den enskildes intresse av att få vistas inom området. Det förslås även att ett vistelseförbud ska förses med de begränsningar och undantag som är påkallade med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet.

Förbudets längd, delgivning och handläggningstid

Promemorian föreslås att ett vistelseförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år. Förbudet gäller omedelbart om inte något annat beslutas. Ett vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget. I övrigt får ett vistelseförbud förlängas med högst ett år i taget.

Ett beslut om vistelseförbud ska delges den som förbudet avser och frågor om vistelseförbud ska handläggas skyndsamt.

Anmälan om vistelseförbud

Promemorian föreslår att frågan om vistelseförbud ska tas upp på skriftlig anmälan av Polismyndigheten. Polismyndigheten är inte part i det ärende som anmälan gett upphov till.

Polisen ska genast underrätta socialnämnden när en anmälan om vistelseförbud görs avseende någon som inte har fyllt 18 år.

Förfarandet hos åklagaren och hävande eller ändring av förbud

Premorian föreslår att frågor om vistelseförbud ska prövas av åklagaren i den ort där förbudet helt eller huvudsakligen avses bli tillämpat eller där den mot vilken förbudet avses gälla har sin hemvist eller mera varaktigt uppehåller sig. Om personen är misstänkt för brott som har betydelse för förbudsfrågan får frågan prövas även av åklagare som är behörig att väcka åtal för brottet. Rättegångsbalkens bestämmelser om åklagare är tillämpliga.

Åklagaren får anlita hjälp av Polismyndigheten för utredning av frågor om vistelseförbud. I fråga om utredningen tillämpas vissa bestämmelser i rättegångsbalken. Innan förbudsfrågan avgörs ska som huvudregel den mot vilken förbudet avses gälla underrättas om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom eller henne själv och få tillfälle att yttra sig över den. Åklagarens beslut ska vara skriftligt.

Vid åklagarens handläggning tillämpas vissa bestämmelser i förvaltningslagen.

Åklagaren får under vissa omständigheter häva eller ändra ett beslut om vistelseförbud, om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det.

Socialnämnden ska på begäran av åklagaren eller Polismyndigheten lämna yttrande i fråga om den person mot vilken förbudet avses gälla. Yttrandet ska innehålla uppgifter om den person mot vilken förbudet avses gälla och som är av betydelse för utredningen av frågan om vistelseförbud.

Bedömningen är även att åklagaren inte bör kunna meddela interimistiska beslut.

Offentligt biträde

Promemorian förslår att det för den mot vilken vistelseförbud gäller eller avses gälla som inte har fyllt 18 år ska ett offentligt biträde enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde förordnas, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Detsamma ska gälla i fråga om vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning.

Frågan om förordnande ska prövas så snart som möjligt. Det offentliga biträdet ska ha samma rättigheter som en offentlig försvarare.

Domstolsprövning

Promemorian förslår att Tingsrätten ska pröva åklagarens beslut i fråga om vistelseförbud på begäran av den enskilde, om beslutet gått honom eller henne emot. En sådan begäran ska göras skriftligen hos åklagaren. Behörig domstol är den tingsrätt där åklagaren ska föra talan i brottmål i allmänhet.

Åklagaren ska vara motpart till den enskilde sedan handlingarna i ärendet överlämnats till domstolen.

Domstolen får besluta att ett vistelseförbud tills vidare inte ska gälla. Domstolens beslut om vistelseförbud ska innehållsmässigt utformas på samma sätt som åklagarens beslut.

Domstolen ska hålla sammanträde om en part begär det. När saken avgörs ska tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Vid annan handläggning består tingsrätten av en lagfaren domare. Samma omröstningsregler som i brottmål ska tillämpas. I övrigt ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas vid domstolens handläggning.

I vissa fall får frågan om vistelseförbud prövas i mål om allmänt åtal för brott. I sådant fall tillämpas bestämmelserna om rättegången i brottmål.

Elektronisk övervakning

Promemorian förslår att ett beslut om vistelseförbud som meddelats på grund av risk för brottslighet som har bakgrund i eller är ägnad att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken det finns risk för att skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne kan komma till användning får förenas med villkor om elektronisk övervakning.

När ett beslut om vistelseförbud förenats med villkor om elektronisk övervakning är den mot vilken förbudet gäller skyldig att medverka till att den elektroniska övervakningen kommer till stånd och kan fortgå. Hur det ska gå till ska framgå av beslutet. Polismyndigheten är ansvarig för verkställigheten av den elektroniska övervakningen.

Straffansvar

Promemorian förslår att den som överträder ett vistelseförbud ska dömas till fängelse i högst ett år. I ringa fall till böter.

Den som har meddelats vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå, döms för hindrande av elektronisk övervakning av vistelseförbud till böter eller fängelse i högst ett år.

Sekretessfrågor

Promemorian föreslår att sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende enligt lagen om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser. Sekretessen ska inte gälla

beslut i ärendet. För uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst sjuttio år.

Bedömningen är att den tystnadsplikt som gäller för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt lagen om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser inte bör ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Behovet av sekretess för allmänna intressen med anledning av den föreslagna regleringen om vistelseförbud bedöms tillgodoses genom befintliga bestämmelser och kräver inte någon lagstiftningsåtgärd.

Personuppgiftsbehandling

Promemorians bedömning gällande personuppgiftsbehandling är att förslagen i denna promemoria har stöd i befintlig dataskyddslagstiftning. Någon lagändring bedöms därmed inte behövas.

Gällande informationsutbyte med socialtjänsten så innefattar promemorians förslag informationsutbyte med socialnämnden vid Polismyndighetens upplysning i samband med anmälan om behov av vistelseförbud för en person under 18 år. Det förslås också att socialnämnden på begäran ska lämna yttrande till åklagaren eller Polismyndigheten vid utredning om vistelseförbud. Genom en sådan sekretessbrytande skyldighet att lämna upplysningar möjliggörs informationsutbyte mellan å ena sidan socialnämnden och å andra sidan åklagaren respektive Polismyndigheten i syfte att förebygga och förhindra brott. På så sätt kan det också fastställas vilka åtgärder som bör vidtas för att förebygga att den enskilde begår brott eller på annat sätt utvecklas ogynnsamt.

Registrering i belastningsregistret

Promemorian föreslår att beslut om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser ska registreras i belastningsregistret. Uppgifterna i belastningsregistret ska gallras tio år efter beslutet eller om vistelseförbudet dessförinnan upphävts.

Förordning om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Promemorians bedömning är att Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör meddela vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen om vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser.

Ikraftträdande-och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag är att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2024. Bedömningen är att det inte finns behov av några särskilda övergångsbestämmelser.

Förslagets konsekvenser

De senaste årens brotts-och samhällsutveckling innebär att de brottsbekämpande myndigheterna måste utveckla sina arbetssätt. Det finns ett påtagligt behov av att anpassa myndigheternas rättsliga förutsättningar till denna utveckling. Förslaget om ett vistelseförbud bedöms påverka brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Förslaget kommer att leda till att brottslighet som bedrivs i kontexten kriminella nätverk i viss mån minskar. Förslaget kommer även att minska de kriminella nätverkens inflytande, försvåra rekryteringen av unga in i kriminella nätverk och leda till tryggare offentliga miljöer.

Förslaget bedöms leda till ett visst ökat resursbehov för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Förslaget kan också leda till ett ökat resursbehov för Sveriges Domstolar och Kriminalvården. De resursbehov som förslaget medför bör rymmas inom respektive aktörs befintliga anslagsram.

Förslaget bedöms innebära en måttlig kostnadsökning för rättsliga biträden. De ökade kostnaderna bedöms rymmas inom det beslutade anslaget för Rättsliga biträden m.m.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ och familjestöd. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen 2023-09-20 och pensionärsrådet 2023-09-21.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar utredarnas bedömning om att förslaget kan förväntas leda till ökad trygghet för allmänheten, och i viss utsträckning även för den som får vistelseförbud. Förvaltningen delar även bedömningen om att förslaget kan stärka bekämpningen av brott och brottslig verksamhet som utövas av kriminella nätverk i det offentliga rummet, och till viss del försvåra nyrekryteringen av unga till kriminella nätverk. Förvaltningen ser samtidigt utmaningar med förslaget som kan bidra till att förslaget inte får den effekt som den ämnar bidra till.

Vistelseförbud kan vara en av flera åtgärder som stör kriminella nätverk men effekten kan samtidigt i realiteten bli förhållandevis liten då kriminell verksamhet inklusive nyrekrytering sker på olika platser och på andra sätt än på offentliga platser, genom exempelvis sociala medier. Att hindra personer i kriminella nätverk att vistas i särskilda miljöer och platser skulle också troligtvis innebära att de kriminella nätverken byter plats eller hittar andra kontaktvägar.

Förvaltningen ser samtidigt att förslaget skulle kunna utgöra en risk för att kriminella nätverk i större utsträckning än idag använder sig av barn under 15 år, av anledningar som skulle kunna härledas till att målgruppen inte omfattas.

Förvaltningens uppfattning är vidare det kan vara problematiskt att barn mellan 15 och 18 år omfattas av förslaget vistelseförbud. Förbudet skulle innebära att ungas rörelsefrihet begränsas, vilket påverkar ett flertal rättigheter i Barnkonventionen. I promemorian beskrivs det att det i departementspromemorian *Vistelseförbud för barn* övervägs om socialnämnden i skyddande syfte bör få besluta att begränsa enskilda barns rätt att vistas på vissa platser eller i vissa områden i samhället. Syftet med ett sådant vistelseförbud skulle vara att hindra barnet från att vistas i en miljö som bedöms kunna påverka barnets hälsa eller utveckling negativt. Promemorians bedömning är emellertid att det saknas stöd för att detta ändamål skulle uppnås genom en reglering om vistelseförbud. Förvaltningen delar denna uppfattning och ställer sig frågande om inte samma bedömning bör gälla även för åldersgruppen 15-18 år.

Förvaltningen kan även se vissa utmaningar med att socialnämnden ska lämna yttranden till åklagare i ärenden som handlar om beslut om vistelseförbud när den unge inte misstänkts för ett brott.

Det framgår av promemorian att det är av vikt att framhålla att nya möjligheter om att besluta om vistelseförbud enbart skulle utgöra ett verktyg bland flera för att minska de kriminella nätverkens inflytande och öka tryggheten i samhället. Förvaltningen delar uppfattningen om att det är viktigt att beslut om vistelseförbud följs upp med tillgängliga polisiära resurser för att säkerställa att regleringen om vistelseförbud inte endast fyller en symbolisk funktion. För att minska de kriminella nätverkens inflytande och öka tryggheten i samhället krävs samtidigt även andra trygghetsskapande- och brottsförebyggande insatser. Ett brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete i samverkan mellan flera aktörer är av väsentlig vikt för att också en reglering av vistelseförbudet ska få den effekt den ämnar till.

Förvaltningen är av uppfattningen att förslaget huvudsakligen kan öka tryggheten i allmänhet, framför allt när det gäller känslan av att samhället kan agera när exempelvis ett centrumområde i vissa fall helt tas över av en öppen droghandel. Men för att känslan av trygghet ska bestå krävs det att åtgärder i form av vistelseförbud parallellt med andra brottsförebyggande- och trygghetsskapande insatser löpande används på såväl strukturell som individuell nivå.

Jämställdhetsanalys

Den föreslagna regleringen är könsneutral. Detta utesluter inte att olika personkategorier påverkas av bestämmelserna i olika

utsträckning. När det gäller det dödliga våldet i den kriminella miljön är det nästan uteslutande män som begår våld mot andra män. Även när det gäller allvarlig brottslighet i kontexten kriminella nätverk lagförs fler män än kvinnor. Förvaltningen delar promemorians bedömning om att förslagen mot denna bakgrund kan komma att beröra fler män än kvinnor.

Kvinnor uttrycker i större utsträckning än män otrygghet enligt de nationella trygghetsundersökningar som Brottsförebyggande rådet (Brå) årligen genomför. I likhet med promemorians analys så delar förvaltningen uppfattningen om att förslaget, i och med att det bedöms kunna öka tryggheten, kan bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Karin Bülow
Stadsdelsdirektör

Hanna Jakhammer
Avdelningschef

Bilagor

1. Följebrev Promemorian - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17), KS 2023/800
2. Remiss - Promemorian - Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser (Ds 2023:17)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Förvaltningschef	2023-09-12
Hanna Jakhammer, Avdelningschef	2023-09-12